

בּוֹנָה דִּילְמָה

לחג 23 נייט סג'ר

לג'ר (גריחה) - 123

היינו אצל אהוד

ג'ר 23 נייט

מה אתם יודעים על הדמויות האלה? ועל אבא מהרי?
איזה מעשים ציוניים אתם מזהים שעשו הדמויות האלה?
עם מי אתם מזדהים?

לג'ר ציניי - אינג'ינה

לג'ר יגור אג'יני

צ'ר 23 ליינה

מה המקור של יהדות אתיופיה?
מאיפה המשפחה שלכם הגיעה?
מה המקור של היהודים ברחבי העולם?

נינוי - קולו

כשאתם קוראים את המילים של השיר הזה, ואת פירוט הארועים שלצדו, מה אתם חושבים?
האם נתקלתם או חוויתם מקרה של אפליה?
האם יש הבדל בין אפליה וגזענות?
מה בכוחנו לעשות במקרים האלה?

לג'ר 23 ליינוי אוקן אדן

לג'ר 23 ליינוי

קלוי - בוני

בשנת 2008 אישרה הכנסת את "חוק הסגד" לפיו חג הסגד ייצוין ע"י המדינה
בעצרת מרכזית ופעילויות חינוכיות.
מה אתם חושבים על החלטת הממשלה להכריז על הסגד כחג ממלכתי?
האם לדעתכם הסגד הוא חג של "כולם"?

לינוי אפן

מצין פתיו

"בונה דילמה" על משקל "קפה דילמה" - מפגש המאפשר דיון בסוגיות ודילמות תוך כדי הזמנת מנות מתפריט של מאכלים ונושאים לדיון.
בונה הוא כינוי לקפה באתיופיה. 'בונה' הוא גם שמו של טקס שתיית הקפה המסורתי בחברה האתיופית. לטקס שתיית הבונה חשיבות חברתית גבוהה.
בפעילות הזאת אנחנו מציעים להשתמש בטקס הבונה ובתפריט המצורף כבסיס לדיון בסוגיות הקשורות בחג הסגד ובעליית יהדות אתיופיה.
הכיתה תהפוך למסעדה.
כל שולחן ישבו בין 5-6 תלמידים יחד עם איש צוות במידת האפשר.
מומלץ מאוד לתבל את הפעילות בתבשילים מהמטבח האתיופי.
אפשר לבקש שהחניכים או בני משפחה יכינו את המאכלים השונים.
כל שולחן יקבל תפריט. **העמוד הראשון בקובץ**
בכל מנה יש נושא לשיחה, שאלות מעוררות דיון ומחשבה וברקוד לסריקה - שם המשתתפים ימצאו חומרי רקע [שמופיעים כאן בהמשך, בדפי הנספחים].

מנת פתיחה - דאבו שהוא הלחם המסורתי:

הציונות

האם דמויות מיהדות אתיופיה מוכרות לנו כדמויות ציוניות? מה זה מעשה ציוני?

מנה עיקרית - אינג'רה שהיא לחם מקמח טף ומחמצת לרוב מוגש עם תבשיל עדשים [וואט]:

מקורות העם היהודי בתפוצות

מה המקור של יהדות אתיופיה? מה המקור של היהדות בתפוצות בכלל?

קינוח - קולו שהוא קינוח מסורתי שעשוי מדגנים קלויים:

גזענות ואפליה

נקרא תיאורים על מקרי אפליה וגזענות ונשאל את עצמנו למה זה כך? איך ניתן לעצור את זה?

קפה - בונה שהוא הכינוי לקפה המסורתי:

חג הסגד

מה אנחנו יודעים על החג הזה? האם אנחנו מרגישים שייכות או זרות?

קרדיט לפעילות: מדרשת תורה ועבודה, הקיבוץ הדתי

ויסינ'נו אל אבא מהרי

אבא מהרי נולד בקווארה, בתחילת המאה ה-19 בקהילה היהודית באתיופיה. לאחר שהוסמך בתור קייס, הפך מהרי לנזיר, ונדד מכפר לכפר ולימד יהודים תורה. על פי המסורת, אלוהי ישראל נגלה לאבא מהרי ואמר לו: "זמן הגאולה הגיע, עליך להוביל את היהודים לארץ ישראל."

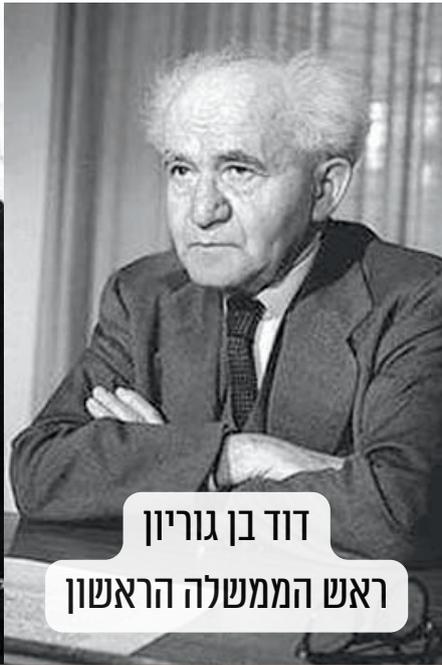
אבא מהרי שלח שליחים לכל ישובי ביתא ישראל, וארגן מסע לארץ ישראל דרך ים סוף, בהשראת יציאת מצרים. קיסר אתיופיה דאז, תאודורוס השני, אשר ליהודים לעלות לארץ. אבא מהרי ויהודים רבים יצאו למסע לכיוון ירושלים.

{באותה שנה בה יצאו למסע, תיאודור הרצל 'אבי הציונות' היה בן שנתיים. כשהגיעו לים סוף, עמדו והביטו בים. אבא מהרי נטה את מטהו על הים והים מיאן להיבקע. באומץ רב הוא נכנס ראשון לים ואחריו אלפים מהמאמינים. רבים טבעו בים והניצולים חזרו לאתיופיה והתיישבו בכפרים והקימו קהילה יהודית באזור טיגראי. אמנם הסוף עצוב אבל כעבור 120 שנה החל המסע הראשון לארץ ישראל. מסע שממשיך עד היום.

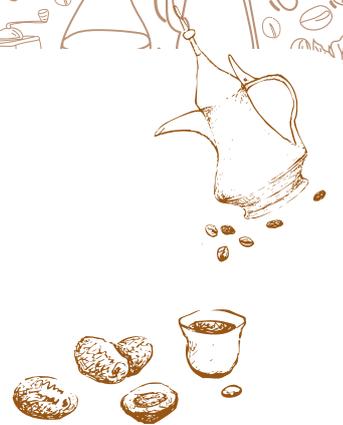

בנימין זאב הרצל
חוזה המדינה

דוד בן גוריון
ראש הממשלה הראשון

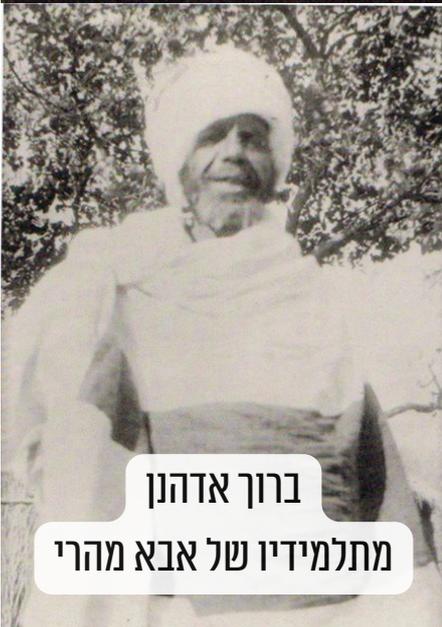
הרב אברהם יצחק קוק
הרב הראשי הראשון

רחל המשוררת

פֶּרֶדָּה אָקוֹלִים
פרץ את נתיב העלייה מסודן

ברוך אדהנן
מתלמידיו של אבא מהרי

גולדה מאיר
ראשת ממשלה

אליעזר בן יהודה
מחיה השפה העברית

לחנונו יהצור אתנו יה

הדעות השונות

האגדה מספרת שלמלך שלמה ולמכת שבא נולד בן ושמו היה מנליק, הוא היה לקיסר אתיופיה. כשבא לבקר את אביו חזר עם 12 נציגי השבטים. נציגים אלו התיישבו באתיופיה וצאצאיהם הם הקהילה היהודית באתיופיה

לאחר מות המלך שלמה והתפלגות ממלכת ישראל, בחרו שבט דן לעזוב וערקו לאתיופיה. לפיכך יהודי אתיופיה צאצאי שבט דן.

תושבים מקומיים שהתענינו ביהדות התגיירו במהלך השנים וקיימו את היהדות. הם הקהילה היהודית באתיופיה

יהודים שנדדו מתימן או ממצרים היגרו דרומה לאתיופיה והתיישבו בה

אהוד ז'איי

צ'וזו ש'וונו

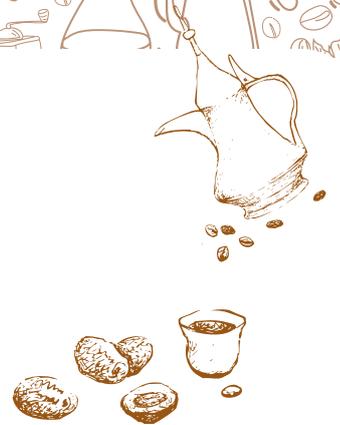

האחים כהי העור שבאים מאתיופיה
מביאים איתם מסורת מופלאה ועתיקה
הבנים האובדים, אחרי תלאות הדרך
מגלים לאט לאט את הארץ הרחוקה
הם שנים חלמו עליה, ועכשיו זו המציאות
כשאומרים להם לטבול, לשטוף את התמימות.
ואני בעיניהם ראיתי איזה אור
ומי יידע אם אברהם לא היה שחור

האחים כהי העור במרכז קליטה בטבריה
מנסים לקלוט ולהיקלט וזה לא קל
מאצל המדורה, מעבר להרי החושך
אל הרחוב המקומי, הדיגיטאלי, המבולבל.
הם שנים חלמו על בית ועכשיו זו המציאות
גם בבית זה קורה, נמשכת הגלות
ואני בעיניהם ראיתי איזה אור
ומי יידע אם אברהם לא היה שחור

האחים כהי העור יחפים בצד הדרך
מוליכים את עלבונם ברגל אל העיר
הם עומדים מול הבניין, הם עומדים מול לב של אבן
מחכים שתיפתח הדלת מבפנים.
הם היו נאמנים, כן, הם חיכו לה לבשורה
ועכשיו מה שנשאר זו עבודה שחורה.

שילוב יוני

ב-27 באפריל 2015 פורסם סרטון המתעד תקרית בחולון, בו נראה שוטר יס"מ ומתנדב מכים את דמאס פיקדה, חייל ממוצא אתיופי. לאחר המקרה נעצר החייל פיקדה בגין תקיפת שוטרים. לימים תיאר השופט יורם דנציגר את האירוע:

"המתלונן הגיע למקום האירוע כשהוא אווז באופניו, והתקרב אל השוטר. השוטר הורה למתלונן להתרחק מהמקום, אולם המתלונן נותר לעמוד ולא מילא אחר הוראות השוטר. השוטר ניגש למתלונן, החזיק באופניו, דחף אותם ואת המתלונן לאחור והתרחק מעט. במעמד זה, אמר המתלונן לשוטר אמירה שתוכנה אינו ידוע. בתגובה, פנה השוטר לעבר המתלונן ודחף אותו ואת אופניו. תוך כדי, הדף המתלונן את השוטר. בשלב זה, אחז השוטר את צווארו של המתלונן באמצעות שתי ידי, ונתן למתלונן מכה באמצעות ברכו. בעקבות זאת, התפתח בין השניים מאבק פיזי, שהסתיים בכך שהמתלונן נפל ארצה, והשוטר אחז בו, יחד עם שוטר נוסף. בהמשך, השתחרר המתלונן מאחיזתם, והניף לעברם אבן שהייתה במקום. בתגובה, שם השוטר את ידו על נשקו ואמר למתלונן להניח את האבן, וזה עשה כן."

בעקבות פרסום הסרטון השוטר הושעה והמתנדב שהיה באירוע הוצא משירות המשטרה. המקרה הועבר לחקירת המחלקה לחקירות שוטרים.

בעקבות הסרטון נערכו הפגנות סוערות ברחבי ישראל במחאה על יחס המשטרה ליוצאי אתיופיה בישראל, יחס שלטענתם נגוע בגזענות ולוקה בשיטור יתר. כדוגמאות נוספות ליחס זה הביאו מנהיגי המחאה את פרשת השמדת מנות הדם של עולי אתיופיה, הדרה של תלמידים ותלמידות ממוצא אתיופי ממוסדות חינוך, ואת פרשת מותו של יוסף סלמסה. מפגינים אחדים עטו חולצות עם הכיתוב "איפה אברה?", שרמזו על חטיפתו של אברה מנגיסטו עליה הוטל איפול באותה עת.

"המצב של היום לא כל כך קל
רואה סרטון של אבשה עוד אחד נפל
לידיי הבולשת רואה קצת מעורפל
השוטר עלי ואני צועק אבל
למה את הבלש פגשתי
לפשע לא פזלתי
בסך הכל רציתי לשבת ולשתות בספסל
הכחולים הגיעו וירו עליי חשמל
יוסף סלמסה אתה גיבור על
האמא לא נרדמת בלילות שלה בכלל
איך הילד נפל זה מרגיש כמו חלל ..."

איובן אדני, האל 28 היום

פרשת יוסף סלמסה

במרץ 2014 הותקף יוסף סלמסה על ידי שוטרים בזכרון יעקב, אך מעולם לא נחקר ולא הואשם בדבר. בעקבות הארוע שקע בדיכאון ומשפחתו הגישה תלונה במח"ש. התלונה הביאה להתנכלות של שוטרים שהגיעה לסופה רק אחרי שנמצאה גופתו ביולי. הנסיגות לברר את נסיבות מותו עלו בתוהו.

"אני ביקשתי מהשוטרים שמצאו אותו לראות את הגופה", מספר טדלה סלמסה, אביו של יוסף, "ולא נתנו לי. אמרתי שלא משנה לי איך הוא נראה, אני רוצה לראות אותו. אמרו לי: "לא! אתה תראה אותו בבית קברות". הלכתי בבית קברות ולא נתנו לי. מה אני אעשה? לא הייתי במצב להתווכח. אין לי כוח באותו יום, אני בן אדם בוכה. ולא רוצים לעזור לי."

ב-15 ביולי 2019 נערך דיון מיוחד בזמן הפגרה בעקבות בקשתם של למעלה מ-25 חברי כנסת, לדון בהצעה לסדר בנושא "הכישלון הלאומי המתמשך בקליטת יהודי אתיופיה". יושב ראש הכנסת יולי אדלשטיין אמר בפתח הדיון: "...צריך גם לומר ביושר שאנחנו כחברה וכמדינה לא עשינו את כל הנדרש למען שילובם ובמיוחד במובן הרחב של המילה, לא במובן של משכנתא זו או אחרת, אלא במובן של התייחסות לפעמים גזענית לפעמים מתנשאת כלפי אנשים בגלל צבע העור שלהם."

הדם והדם

פרשת הדם נוגעת למדיניות מפלה שהונהגה בחשאי בשירותי הדם של מגן דוד אדום בין השנים 1984-2017. על-פי המדיניות, שלא הובאה לידיעת משרד הבריאות והוסתרה מן התורמים עד חשיפתה בשנת 1996, הושמדו כמעט כל מנות הדם שנאספו מעולים מאתיופיה ומצאצאיהם. יישום המדיניות באופן גורף כלפי קבוצה אתנית שלמה עורר ביקורת קשה בציבור הישראלי, בתקשורת העולמית ובספרות המדעית. שתי ועדות ציבוריות מתחו ביקורת על שירותי הדם של מד"א והמליצו על ביטול מדיניות ההחרגה, בשנת 1996 ובשנת 2015, אולם זו בוטלה בפועל רק ביולי 2017.

פרשת הדם עוררה שלושה גלים עיקריים של מחאה ציבורית: הראשונה עם חשיפתה בשנת 1996, השנייה בשנת 2006 והשלישית בשנת 2013.

ב-24 בינואר 1996 פרסם העיתונאי רונאל פישר בעיתון מעריב כי מנות דם הנתרמות על ידי עולים מאתיופיה מועברות להשמדה. החשיפה, תחת הכותרת "שקר הדם האתיופיה", עוררה תחושות זעם ועלבון ממספר טעמים: העובדה שהתייחסו לכל כהי העור, בין אם נולדו בישראל או באתיופיה, כקבוצת סיכון בריאותית. העובדה ששרותי הדם של מד"א פרסמו את שיעורי הנשאות של נגיף HIV בקרב ילידי אתיופיה, מבלי לפרסם נתונים דומים עבור מחלות זיהומיות בקרב ילידי ישראל, ברית המועצות, ברזיל וצרפת. העובדה שהסתירו מהתורמים את הכוונה להשמיד את תרומת דמם מבלי להשתמש בה. הזיקה שנוצרה בין החלטה זו לבין פרשיות אחרות הנוגעות לעלייה מאתיופיה, בהן ההמתנה הממושכת לעלייה לישראל שגבתה את חייהם של אלפי יהודים במחנות בסודאן, והטלת הספק ביהדותם של העולים מאתיופיה על ידי חלק מהממסד הדתי והפוליטי.

תחושת ההשפלה משפיכת דם העולים, שחשו כי 'דמנו הוא נשמתנו' (ביטוי באמהרית הנגזר מהביטוי המקראי "הַדָּם הוּא הַנְּפֶשׁ" (דברים יב כג) וכי דמם הופקר.

חשיפת פרשת הדם ותגובות שרותי הדם של מד"א הובילו ביום ראשון, 28 בינואר 1996, להפגנה של בין שמונת אלפים לעשרת אלפים עולים מאתיופיה מול משרד ראש הממשלה בירושלים. הם נשאו שלטים כגון "לא ניתן דמנו הפקר", "עם אחד, דם אחד", "אנחנו שחורים אבל הדם שלנו אדום", "אנחנו יהודים כמוך: עצרו את האפרטהייד הגזעני".

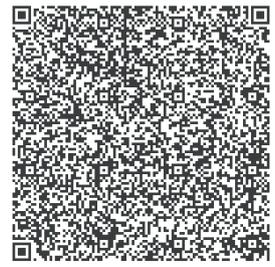
אמא ספרי

אמא ספרי לי עוד פעם
 איך אני הגעתי לכאן
 על המסע במדבר
 איך עזבנו בלילה הכל שם נשאר
 סחבנו אתנו רק כמה כדים של מים
 ולחם שלא מתקלקל אפילו אחרי חודשים
 יצאנו בחושך על סוסים וְחמורים
 התקדמנו בשקט ימים ארוכים
 ספרי איך סחבת אותי בתוך בד על הגב
 ואיך שתינו מעץ שנזל ממנו חלב

אמא ספרי לי עוד פעם אחת
 על המסע מאתיופיה
 את החלום שלך הגשמת
 בשבילי את הכי גיבורה
 אמא ספרי לי עוד פעם אחת
 על המסע מאתיופיה
 את החלום שלך הגשמת
 אמא שלי את הכי גיבורה

אמא ספרי לי עוד פעם
 איך אני הגעתי לכאן
 ועל המסע במדבר
 איך עזבנו בלילה הכל שם נשאר

צעדנו בלילות וישנו בימים
 ואת רחצת אותי בנהר הקר בין הַהרים
 ספרי לי עוד פעם על האשה הערבייה
 שמרחה עליי חלב עיזים ששוב אהיה בריאה
 איך אהבת להכין בובות קטנות מְחומר
 אולי הן עדיין באמבור אולי משהו שם עוד נשמר

אמא ספרי

הירח משגיח מעל,
 על גבי שק האוכל הדל
 המדבר מתחתי, אין סופו לפנים,
 ואמי מבטיחה לאחי הקטנים.
 עוד מעט, עוד קצת, להרים רגליים
 מאמץ אחרון, לפני ירושלים.

אור ירח החזק מעמד,
 שק האוכל שלנו אבד
 המדבר לא נגמר, יללות של תנים,
 ואימי מרגיעה את אחי הקטנים.

עוד מעט, עוד קצת..

ובלילה תקפו שודדים,
 בסכין גם בחרב חדה
 במדבר דם אימי, הירח עדי,
 ואני מבטיחה לאחי הקטנים.

עוד מעט, עוד קצת..

בירח דמותה של אימי,
 מביטה בי, אמא אל תיעלמי
 לו היתה לציד, היא היתה יכולה,
 לשכנע אותם שאני יהודי.

עוד מעט, עוד קצת..

עוד מעט, עוד קצת, להרים עיניים
 מאמץ אחרון, לפני ירושלים.